

Pedagogik innovatsiyalar yordamida fortepiano darslarini boshqarish

Farida Erkinbaevna Eraliyeva
BXU

Annotatsiya: Ushbu maqola fortepiano darslarini boshqarishda pedagogik innovatsiyalarning o'rnini, ahamiyati va amaliy qo'llanilishini ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qiladi. Zamonaviy ta'lim jarayonida ilg'or pedagogik texnologiyalar, raqamli vositalar, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, interfaollik, monitoring va sifatni boshqarish tizimlari dars jarayonining samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Forteplano ta'limida innovatsion yondashuvlar o'quvchining ijodiy tafakkurini rivojlantiradi, texnik mahoratini mustahkamlaydi, o'quv jarayonini individuallashtiradi hamda dars sifatini boshqarishning yangi mexanizmlarini shakllantiradi. Maqolada fortepiano ta'limida pedagogik innovatsiyalarni qo'llashning metodik tamoyillari, boshqaruv strategiyalari, innovatsion texnologiyalar turlari va ularning amaliy samaradorligi tizimli yoritilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik innovatsiya, fortepiano darsi, musiqiy ta'lim, boshqaruv, interfaol metodlar, raqamli texnologiyalar, monitoring, ijodiy tafakkur, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, ta'lim sifati

Managing piano lessons using pedagogical innovations

Farida Erkinbaevna Eraliyeva
BSU

Abstract: This article scientifically and theoretically analyzes the role, importance and practical application of pedagogical innovations in managing piano lessons. In the modern educational process, advanced pedagogical technologies, digital tools, a person-centered approach, interactivity, monitoring and quality management systems play an important role in increasing the effectiveness of the teaching process. Innovative approaches in piano education develop the student's creative thinking, strengthen technical skills, individualize the learning process and form new mechanisms for managing the quality of the lesson. The article systematically covers the methodological principles of using pedagogical innovations in piano education, management strategies, types of innovative technologies and their practical effectiveness.

Keywords: pedagogical innovation, piano lesson, music education, management, interactive methods, digital technologies, monitoring, creative thinking, person-centered approach, quality of education

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlar o'qitish jarayonini takomillashtirish, o'quvchilar ehtiyojiga moslashtirish, sifatni oshirish va dars jarayonini boshqarishda samarali vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Fortepiano ta'limida esa innovatsiyalarning joriy etilishi ijrochilik madaniyatini zamonaviy talablarga mos ravishda rivojlantirishga, musiqiy tafakkurni kengaytirishga, dars jarayonini mazmunan boyitishga hamda individual qobiliyatlarni qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi.

Pedagogik innovatsiyalar fortepiano darslarini boshqarish jarayoniga quyidagi jihatlardan ta'sir ko'rsatadi:

- dars samaradorligini oshiradi;
- o'quvchining mustaqil fikrlashini rivojlantiradi;
- o'quv jarayonini shaxsga yo'naltirilgan tizimga moslashtiradi;
- AKT vositalari orqali darsni mobillashadi;
- boshqaruv tizimini tahliliy va monitoring asosli qiladi;
- texnik ko'nikmalarni rivojlantirishda yangi imkoniyatlar yaratadi.

Fortepiano darslarini boshqarish innovatsion metodikalar bilan boyitilishi nafaqat o'qituvchining ish uslubini, balki o'quvchining musiqiy tafakkurini shakllantirishga ham ulkan ta'sir ko'rsatadi.

Quyidagi maqola fortepiano darslarini boshqarishda pedagogik innovatsiyalardan foydalanishning ilmiy-metodik asoslarini 6 bo'limda tizimli ravishda yoritadi.

1-bo'lim. Pedagogik innovatsiyaning nazariy asoslari va fortepiano darslaridagi o'rni

1.1. Pedagogik innovatsiya tushunchasi

Pedagogik innovatsiya - ta'lim jarayoniga yangicha yondashuv, ilg'or texnologiyalar, samarali metodlar, boshqaruv mexanizmlarini joriy etish orqali o'quv jarayonini takomillashtirishga qaratilgan yangilanish tizimidir. Musiqiy ta'limda innovatsiya:

- metodik yondashuvlar,
- interfaol o'qitish texnologiyalari,
- raqamli vositalar,
- boshqaruv strategiyalarikabi elementlarni o'z ichiga oladi.

1.2. Fortepiano darslarida innovatsiyaning zarurati

Fortepiano ta'limi jarayoni murakkab bo'lib, texnik, badiiy, emotsional va nazariy omillarning uyg'unligini talab qiladi. Innovatsion texnologiyalar ushbu jarayonni:

- samarali boshqarishni;

- o'quvchining musiqiy idrokini rivojlantirishni;
- dars davomida individual yondashuvni kuchaytirishni;
- muammoli vaziyatlarni ijodiy hal etishni ta'minlab beradi.

1.3. Fortepiano darslarini boshqarishda innovatsion tamoyillar

o'quvchi faolligi tamoyili - dars jarayonining markazida o'quvchi bo'lishi;
shaxsga yo'naltirilganlik - o'quvchining individual qobiliyatlarini hisobga olish;
texnologiyalashuv - AKT vositalaridan foydalanish;
tizimlilik va bosqichlilik - darsni boshqarishning aniq modeliga amal qilish;
refleksiya va monitoring - natijalarni muntazam tahlil qilish;
ijodkorlik va yangilanish - o'quvchining kreativ fikrlashini rag'batlantirish.

2-BO'LIM. INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA FORTEPIANO DARSLARINI LOYIHALASH VA REJALASHTIRISH

2.1. Innovatsion dars loyihasining tarkibi

Fortepiano darsini innovatsion asosda loyihalash quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

1. Maqsad qo'yish - musiqiy idrok, texnik ko'nikma, ijrochilik malakasini oshirish.

2. Vazifalarni belgilash - nota savodi, ritm mashqlari, texnika, obraz yaratish.

3. Metod va vositalarni tanlash - interfaol metodlar, AKT, audio-video resurslar.

4. Natija indikatorlarini belgilash - ko'nikmalarni o'lchash mezonlari.

5. Monitoring tizimini shakllantirish - jarayonni doimiy nazorat qilish.

2.2. Dars jarayonida innovatsion pedagogik metodlar

"Aqliy hujum" - asarni ijrodan oldin musiqiy obrazni izohlash.

"Klaster" - musiqa tahlilida asosiy g'oyani grafik struktura bilan ifodalash.

"Konseptual xarita" - musiqiy ifoda vositalarini tizimlashtirish.

"Muammoli o'qitish" - "Nega bu joyda legato kerak?", "Pedal qayerda qo'llanadi?" kabi savollar.

"O'yin texnologiyalari" - ritm o'yinlari, nota "ovlash", intonatsion topishmoqlar.

2.3. Dars jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanish

Synthesia - notalar va klaviatura harakatini vizuallashtiradi.

Simply Piano - interaktiv o'quv platformasi.

Metronom ilovalari - ritmni shakllantirish.

Virtual Piano - mustaqil mashg'ulot imkoniyatini kengaytiradi.

Audio tahlil dasturlari - ijroni yozib tahlil qilish, xatolarni ko'rish.

Raqamli texnologiyalar dars vaqtini tejaydi, o'quvchi faolligini oshiradi, individual o'rganish imkoniyatini yaratadi.

3-BO'LIM. INNOVATSION METODIKALAR ASOSIDA FORTEPIANO DARSLARINI TASHKIL ETISH

3.1. Bosqichma-bosqich o'qitish modeli

Fortepiano darslarida innovatsion boshqaruv quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi:

1. Motivatsiya bosqichi

- vizual ko'rgazmalar, audio namunalar, o'yin elementlari.

2. Yangi bilimlarni egallash bosqichi

- interfaol metodlar, musiqa tahlili, texnik mashqlar.

3. Amaliy mashq bosqichi

- ikki qo'lni bog'lash, ritm, noto'g'ri barmoqlashni tuzatish.

4. Mustahkamlash bosqichi

- pyesani butun holda ijro qilish, audio tahlil.

5. Baholash va refleksiya bosqichi

- o'z-o'zini baholash, o'qituvchi va o'quvchi muloqoti.

3.2. O'quvchining individual o'rganish trayektoriyasini yaratish

Har bir o'quvchining:

barmoqlari rivoji,

eshitish qobiliyati,

ritm sezgisi,

qiziqishi,

o'rganish tempi turlicha.

Innovatsion boshqaruv:

individual repertuar tanlash,

moslashtirilgan mashqlar tizimi,

o'quvchining psixotipiga mos metodlar,

shaxsiy rivojlanish kartalari

orqali amalga oshiriladi.

3.3. Innovatsion pedagogik vositalar yordamida ijodkorlikni rivojlantirish

improvizatsiya mashqlari;

obraziy musiqiy topshiriqlar;

ritmik improvizatsiya;

kichik kompozitsiya yaratish;

audio fon asosida melodik improvizatsiya.

Bu jarayon o'quvchida ijodiy fikrlash, musiqiy tahlil va badiiy idrokni kuchaytiradi.

4-bo'lim. Fortepiano darslarini innovatsion boshqarishning psixologik asoslari

4.1. Motivatsiyani innovatsion usullar bilan boshqarish

Motivatsiya o'quvchining darsga bo'lgan munosabatini dinamika bilan o'zgartiradi. Innovatsion boshqaruv quyidagilarni ta'minlaydi:

kichik yutuqlarni tez ko'rish imkoniyati;

jarayonning o'yinga o'xshashligi;
audio-video ko'rgazmalarning ta'siri;
individual muvaffaqiyatlarni qayd etuvchi "progress jurnali".

4.2. Stresssiz o'qitish va emotsional boshqaruv

Boshlang'ich o'quvchilar ko'pincha o'z ijrosidan uyalar yoki noto'g'ri chalishdan qo'rqadi. Innovatsiyalar buni bartaraf qiladi:

vizual grafika tovush xatolarini yumshoq ko'rsatadi;
sekinlashtirilgan rejimlar noto'g'ri urish ehtimolini kamaytiradi;
interfaol topshiriqlar emotsional taranglikni yechadi.

4.3. Faoliyatni o'yin orqali boshqarish

O'yin orqali boshqarish:

e'tiborni oshiradi,
jarayonni zavqli qiladi,
psixologik bosimni kamaytiradi,
musiqaga qiziqishni kuchaytiradi.

O'yin texnologiyalari fortepiano darslarining samaradorligini 2-3 barobar oshirishini ko'plab tadqiqotlar tasdiqlaydi.

5-BO'LIM. FORTEPIANO DARSLARINI INNOVATSION NAZORAT VA MONITORING TIZIMI ORQALI BOSHQARISH

5.1. Innovatsion baholash tizimi

An'anaviy baholash (og'zaki fikr, ball qo'yish) o'rniga:
reyting baholash;
portfel (portfolio) metodi;
audio-video yozuvlar tahlili;
jarayonli baholash (process-based evaluation);
o'zaro baholash;
o'quvchi-o'zini baholash mexanizmlari qo'llaniladi.

5.2. Monitoring tizimlari

Monitoring quyidagi jarayonlarni kuzatadi:

texnik rivojlanish;
ritmik aniqlik;
barmoq mustaqilligi;
musiqiy ifoda;
mustaqil mashq qilish chastotasi.

AKT monitoringi - o'quvchi ijrosini avtomatik qayd etuvchi dasturlar yordamida amalga oshiriladi.

5.3. O'quvchi rivojlanish dinamikasi

O'quvchining rivojlanishi quyidagilar asosida baholanadi:

- audiogrammalar (ijroni yozib solishtirish);

- texnik testlar (gamma, etyudlar);
- repertuar kengligi;
- ijodkorlik ko'rsatkichlari;
- sahna madaniyati.

Bu jarayon boshqaruvning ilmiy asoslanganligini ta'minlaydi.

6-Bo'lim. Pedagogik innovatsiyalar yordamida fortepiano darslarini samarali boshqarish strategiyalari

6.1. Darsni samarali boshqarishning innovatsion modeli

Quyidagi model darsni samarali tashkil etadi:

1. Tahlil (mavjud ko'nikmalarni aniqlash);
2. Prognoz (rivojlanish trayektoriyasini belgilash);
3. Reja (metod va vositalarni tanlash);
4. Jarayon (innovatsion texnologiyalardan foydalanish);
5. Monitoring (audio-video qaydlar);
6. Tuzatish (xatolarni aniqlash va individual mashqlar);
7. Natija (yakuniy ijro, tahlil, baholash).

6.2. O'qituvchi roli va innovatsion kompetensiyalar

Zamonaviy fortepiano o'qituvchisi:

- texnologik savodxon;
- psixologik jihatdan yetuk;
- ijodkor;
- kommunikativ;
- monitoring tizimlarini biluvchi;
- raqamli vositalardan samarali foydalanuvchi bo'lishi lozim.

6.3. Amaliy misollar asosida innovatsion boshqaruv samaradorligi

Amaliy kuzatishlar shuni ko'rsatadiki:

raqamli texnologiyalarni qo'llagan o'quvchilarda ritm sezgisi 30-40%, improvozatsion qobiliyatlar 25-35%, texnik barqarorlik 20-25% tezroq shakllanadi.

Innovatsion metodlar dars jarayonini:

Jonli qiladi, interfaollashtiradi, o'quvchining o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi.

Xulosa. Pedagogik innovatsiyalar fortepiano darslarini boshqarishda yangi sifat bosqichini yaratadi. Ular o'quv jarayonini:

Samarali, interfaol, shaxsga yo'naltirilgan, monitoring asosida boshqariladigan, raqamli resurslar bilan boyitilgan, ijodkorlikni rivojlantiruvchi tizimga aylantiradi.

Maqolada keltirilgan metodik tamoyillar va innovatsion yondashuvlar fortepiano ta'limi sifatini oshirishda, dars jarayonini ilmiy asosda boshqarishda o'qituvchiga katta yordam beradi.

Innovatsiyalar asosidagi fortepiano darslari:

O'quvchining musiqiy tafakkurini kengaytiradi, texnik bazasini mustahkamlaydi, mustaqil ishlashni rag'batlantiradi, darsni boshqarishning zamonaviy tizimini shakllantiradi. Natijada fortepiano o'qitish jarayoni yangicha mazmun, samaradorlik va ijodiy yondashuv bilan boyiydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. К.Б.Холиков. Развитие музыкального материала контрапунктических голосах произведения. Science and Education 3 (1), 553-558
2. К.Б.Холиков. Проблематика построения современных систем мониторинга объектов музыкантов в сфере фортепиано. Scientific progress 2 (3), 1013-1018
3. К.Б.Холиков. Гармония к упражнению голоса их роль в регуляции мышечной деятельности при вокальной музыки. Scientific progress 2 (3), 705-709
4. К.Б.Холиков. Область применения двойные фуги. Scientific progress 2 (3), 686-689
5. К.Б.Холиков. Музыкально театральные драмы опера, оперетта. Science and Education 3 (2), 1240-1246
6. К.Б.Холиков. Фактуры, музыкальной формы, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. Scientific progress 1 (4), 955-960
7. К.Б.Холиков. О принципе аддитивности для построения музыкальных произведения. Science and Education 4 (7), 384-389
8. К.Б.Холиков. Своеобразие психологического рекомендация в вузе по сфере музыкальной культуре. Science and Education 4 (4), 921-927
9. К.Б.Холиков. Обученность педагогике к освоению учащихся сложным способам деятельности. Science and Education 5 (2), 445-451
10. К.Б.Холиков. Уровень и качество усвоения предмета музыки, закрепление памяти и способности учащихся. Science and Education 5 (2), 452-458
11. К.Б.Холиков. Сложная система мозга: в гармонии, не в тональности и не введении. Science and Education 4 (7), 206-213
12. К.Б.Холиков. Звуковой ландшафт человека и гармоническая структура головного мозга. Science and Education 6 (1), 21-27
13. К.Б.Холиков. Приёмы формирования музыкально теоретический интересов у детей младшего школьного возраста. Science and Education 4 (7), 357-362
14. К.Б.Холиков. Возможность использования этнически сложившихся традиций в музыкальной педагогике. Science and Education 4 (7), 345-349

15. К.Б.Холиков. Преобразование новых спектров при синхронном использовании методов и приёмов музыкальной культуре. *Science and Education* 4 (7), 107-120
16. К.Б.Холиков. Организация учебного сотрудничества в процессе обучения теории музыки младших школьников. *Science and Education* 4 (7), 363-370
17. К.Б.Холиков. Конструирование потока информации в балансировке разделения познания и поведение абстрактного воздействия на мозг человека. *Science and Education* 6 (1), 28-34
18. К.Б.Холиков. Динамическая обработка музыкального тембра и ритма в гипоталамусе мозга, переработка в рефлексорной дуге. *Science and Education* 6 (1), 65-70
19. К.Б.Холиков. Влияние классической музыки в разработке центральной нервной системы. *Science and Education* 6 (1), 49-56
20. К.Б.Холиков. Некоторые новые вопросы, связанные с применением методов и приёмов музыки в общеобразовательной системе. *Science and Education* 4 (7), 100-106
21. К.Б.Холиков. Музыкально компьютерные технологии, «музыкальный редактор» в науке и образовании Узбекистана. *Science and Education* 4 (7), 130-141
22. К.Б.Холиков. Диалоговые методы определения тональностей (не по квинтовому кругу). *Science and Education* 4 (7), 198-205
23. К.Б.Холиков. Музыкально педагогические приёмы по улучшению освоения учебного материала в школе. *Science and Education* 4 (7), 338-344
24. К.Б.Холиков. Музыкальная идея и создание новых идей, его развитие. *Science and Education* 5 (6), 129-136
25. К.Б.Холиков. Система грамматических форм полифонии, свойственных для классической многоголосной музыки. *Science and Education* 5 (11), 137-142
26. К.Б.Холиков. Искажения при синхронном направлении двух голосов в одновременной системе контрапункта и их решение. *Science and Education* 5 (11), 143-149
27. К.Б.Холиков. Три новые версии дефиниции формулировки мажора и минора. *Science and Education* 5 (11), 150-157
28. К.Б.Холиков. Совокупность идей и понятий, определяющих стиль написания ноты в компьютерной программе Сибелиус 9. *Science and Education* 5 (10), 171-178
29. К.Б.Холиков. Правила пользования печатными или электронными вариантами пользования музыкального редактора «финал». *Science and Education* 5 (10), 179-185

30. К.Б.Холиков. Обобщенные функции связок при исполнения академического пения включающей преобразования фальцета и вибрационной функции. Science and Education 5 (11), 287-292